

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Л.В. МАЛЯР, Г.М.ШИКІТКА

**«Педагогіка та психологія старшої і вищої школи»
Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи**

Ужгород 2023

УДК 37(076)+159.9
М-18

Маляр Л.В., Шикітка Г.М. Педагогіка та психологія старшої і вищої школи: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 25 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог освітньо-професійної програми «**Математика. Інформатика**» для магістрів – здобувачів другого рівня вищої освіти (галузь знань **01 – Освіта/Педагогіка**, спеціальність **014 – Середня освіта**).

Рецензент:

Кухта М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Ужгородського національного університету

Рекомендовано до друку:
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №8 від 29.06.2023 р.)

© Маляр Л.В., Шикітка Г.М.
©Ужгородський національний університет, 2023

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.

Тема 2. Система вищої освіти в Україні. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.

Тема 3. Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.

Тема 4. Педагогічна культура викладача закладу вищої освіти.

Тема 5. Процес навчання та зміст освіти у вищій школі.

Тема 6. Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі

Тема 7. Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у закладах вищої освіти.

Тема 8. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.

Тематика есе, наукових доповідей, рефератів, творчих проектів

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія старшої і вищої школи» є підготовка студентів-магістрів до майбутньої професійно-педагогічної діяльності у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах, засвоєння і поглиблення знань про особливості та закономірності педагогічного процесу у профільній та вищій школі, про реалії та перспективи розвитку сучасної освіти.

Завдання курсу:

- актуалізувати, поглибити, засвоїти психолого-педагогічні знання та формувати практичні навички їх застосовувати у майбутній професійній педагогічній діяльності;
- формувати у здобувачів освіти знань, умінь і навичок налагодження продуктивної психолого-педагогічної взаємодії зі студентами, враховуючи особливості їх психічного та індивідуального розвитку в організації освітнього процесу у профільній та вищій школі;
- розкрити основні теоретичні засади дидактики та теорії виховання вищої школи;
- дати загальну характеристику сучасного освітнього простору, залучити студентів до аналізу його проблем та прогнозування перспектив розвитку;
- формувати у студентів уміння розв'язувати практичні завдання навчально-виховного процесу у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;
- удосконалити навички самостійної навчальної роботи, в тому числі, уміння опрацьовувати різноманітні науково-педагогічні джерела інформації;
- сприяти опануванню майбутніми фахівцями методикою підготовки та проведення різних форм організації занять у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;
- набуття студентами знань про основні віхи історичного розвитку вищої школи в Україні та світі;
- сприяти формуванню у студентів – майбутніх педагогів – морально-етичних якостей, академічної доброчесності, творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової праці, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, формуванню потреби у самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні поняття психології та педагогіки, педагогічні принципи, закономірності, структуру педагогічного процесу;
- систему освіти України та її адаптацію до європейського простору;
- основні тенденції, віхи історичного розвитку вищої школи в Україні та світі;
- правові та нормативні основи функціонування системи освіти;
- права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу в освітніх закладах;

- основи навчально-методичної роботи у вищій школі, а також усвідомлювати зміст основних нормативних документів вищої освіти (освітня програма, навчальний план, робоча програма, індивідуальний план викладача тощо) та розуміти їх роль в організації навчального процесу;

- особливості методики проведення лекційних, семінарських, практичних лабораторних занять та здійснювати підготовку до їх проведення на відповідному науково-методичному рівні з використанням сучасних засобів, форм і методів навчання та виховання, інноваційних технологій і останніх досягнень в царині даної науки.

вміти: визначити мету навчального заняття, реалізуючи функції процесу навчання у профільній та вищій школі – дидактичні, виховні, розвиваючі, професіоналізації;

- визначати методи та засоби навчання та контролю, аналізувати їх ефективність;

- розробляти та проводити різні види виховних справ у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;

- робити психолого-педагогічний аналіз навчально-виховних ситуацій у вищій школі та приймати педагогічно доцільні рішення;

- самостійно опрацьовувати різні види джерел (навчальну та навчально-методичну літературу), критично її аналізувати і використовувати в педагогічній практиці та під час підготовки до занять.

Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.

Питання для обговорення

1. Предмет, основні категорії та завдання психології вищої школи.
2. Педагогіка вищої школи в системі педагогічних наук. Предмет, завдання, основні категорії педагогіки вищої школи.
3. Вища школа як педагогічна система. Освіта як соціальне явище. Зростання ролі вищої освіти в суспільстві.
4. Науково-педагогічне дослідження: поняття, методологія, методика, основні завдання.
5. Методи психолого-педагогічних досліджень.
6. Етапи педагогічних досліджень. Культура педагогічних досліджень і педагогічна майстерність дослідника

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Обґрунтуйте, яке значення вивчення курсу «Педагогіка та психологія профільної та вищої школи» для підготовки науково-педагогічних працівників.
2. . Окресліть перспективи розвитку педагогіки та психології вищої школи.
3. Прокоментуйте висловлювання В.Сухомлинського: «Психологія мене цікавить більше, ніж педагогіка; власне без психології нема і педагогіки. Якщо педагогіку порівняти з майстернею, то психологія – це інструменти в майстерні; нема інструментів або вони нікуди не годяться – від майстерні залишаться самі стіни. Дуже часто так у школах і буває».
4. Проаналізуйте Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту» і випишіть завдання освіти, які постають перед сучасними вищими навчальними закладами. Проаналізуйте їх.
5. Підготуйте презентацію на тему: «Методологія педагогіки вищої школи. Компетентнісний підхід – інноваційна парадигма розвитку вищої освіти в сучасній Україні».
6. Обґрунтуйте, які чинники сприяли виникненню екологічної психопедагогіки? Який зміст ви вкладаєте у поняття «екологічна свідомість», «екологічний світогляд», «екологічне суспільство»? Які перспективи розвитку екологічної психопедагогіки у XXI столітті?
7. Проведіть психолого-педагогічне дослідження з метою вивчення психологічних вікових та індивідуальних особливостей особистості студента.
8. Проведіть психолого-педагогічне дослідження з метою вивчення психологічних вікових та індивідуальних особливостей студентів групи.
9. На основі анкетування визначте основні мотиви навчальної діяльності студентів у групі.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : Історія. Теорія. К. : Либідь, 1998.558 с.

2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : курс лекцій. Модульне навчання К. : Либідь, 1993. 218 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студентів магістратури. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 314 с.
4. Галузинський В.М. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні К.: YNEA, 1995 168 с.
5. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. 304с
6. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) / І. М. Золотарьова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 36 с.
7. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи : курс лекцій. 2-е вид., доп. й перероб. Кременчук, 2006. 272 с.
8. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи К. : НПУ, 2003. –267 с.
9. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів К. : Філ-студія, 2006. 320 с.
10. Туркот Т.І., Коновал О.А. Т 88 Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. 466 с.

Тема 2. Система вищої освіти в Україні. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.

Питання для обговорення

1. Освіта як система. Освіта як процес. Освіта як результат. Основні етапи становлення вищої освіти в Україні.
2. Вища освіта, її мета, завдання, структура. Освітні рівні та ступені вищої освіти.
3. Рівні акредитації та типи вищих навчальних закладів. Принципи побудови системи вищої освіти в Україні. Демократизація як освітній принцип.
4. Болонський процес як засіб інтеграції й демократизації вищої освіти.
5. Розвиток вищої освіти у світовій практиці: історичний аспект.
6. Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, принципи, глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Опрацюйте тексти Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», зосередивши увагу на таких аспектах: структура системи вищої освіти України; освітні рівні та ступені вищої освіти; атестація здобувачів вищої освіти; види вищих навчальних закладів України та визначте рівні їх акредитації.
2. Охарактеризуйте основні принципи побудови системи вищої освіти України
3. Порівняйте моделі вищої освіти різних країн

4. Підготуйте реферат (за власним вибором) на тему: «Філософія сучасної освіти», «Криза освіти», «Реформування української школи. Новаторські педагогічні ідеї та творчі знахідки на сучасному етапі», «Основні напрями реформування вищої освіти та науки у XXI столітті», «Виникнення і розвиток екологічної психопедагогіки», «Особливості вищої освіти в полікультурному суспільстві».

5. Визначте напрями вдосконалення системи вищої освіти України.

6. Обґрунтуйте, чи сприяє кредитно-модульна система навчання у закладах вищої освіти всебічному та гармонійному розвитку студентів?

7. Розробіть й презентуйте тему «Розвиток вищої освіти в одній із зарубіжних країн: США, Канада, Великобританія, Франція, ФРН, Польща, Швеція, Італія, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Японія». (Вибір країни – довільний).

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : Історія. Теорія К. : Либідь, 1998. 558с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. Авторський колектив : М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. Тернопіль : навчальна книга. Богдан, 2004. 384 с.
3. Гончаров С.М. Вища освіта України і Болонський процес / С.М. Гончаров, В.С. Мошинський Рівне : НУВГП, 2005. 142 с.
4. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : Редакційновидавничий відділ ДДПУ, 2014. 304с.
5. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 36 с.
6. Дмитриченко М.Ф. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. К. : Освіта України, 2007. 440 с.
7. Журавський В.С. Болонський процес : головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти К.: «Політехніка», 2003. 200 с.
8. Згуровський М.З. Болонський процес : головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України : навч. посіб. К. : Освіта України, 2006. 544 с.
9. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес К. : МОНУ, 2004. 24с.
10. Туркот Т.І., Коновал О.А. Т Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. 466 с.

Тема 3. Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.

Питання для обговорення

1. Права та обов'язки осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.
2. Загальна характеристика і типологічні особливості сучасних студентів закладів вищої освіти. Психологічна характеристика студентів різних курсів.
3. Психологічні особливості розвитку студента: криза юності, вступ в епоху самостійного життя, своєрідність молодості. Соціальний, моральний та інтелектуальний розвиток студентів.
4. Особливості адаптації студентів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
5. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності.
6. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Формування у студентів позитивної мотивації навчання.
7. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Дайте психолого-педагогічну характеристику сучасного студента.
2. Напишіть есе на тему: «Студенство як особлива соціальна група», «Студент як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності», «Психологічні особливості старшого юнацького віку», «Основні чинники виникнення депресій у юнацькому віці», «Особливості адаптації студента у вищому навчальному закладі», «Умови ефективної адаптації студентів-першокурсників», «Права і обов'язки студентів», «Психолого-педагогічна характеристика сучасного студентства», «Етапи формування професійної мотивації студента у закладі вищої освіти», «Навчально-професійна діяльність студента, її ознаки та труднощі», «Культура навчальної праці студента», «Гігієна розумової праці» (на вибір).
3. Обґрунтуйте доцільність наукової та науково-дослідницької роботи студентів у ВНЗ.
4. Назвіть декілька основних видів самостійної роботи, які спрямовані на розвиток творчої активності студента та дозволяють застосувати теоретичні знання на практиці. Назвіть основні недоліки в організації самостійної роботи студентів.
5. Обґрунтуйте доречність урахування особливостей темпераменту та характеру студентів в організації навчального процесу.
6. Обґрунтуйте, яке значення в соціалізації студента має етап адаптації в студентській групі? Опишіть типи конформізму в студентському середовищі. Які його причини?
7. Проаналізуйте роль самовиховання у формуванні та розвитку особистісних та професійних якостей молодого людини.

Література:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури К. : Центр навчальної літератури, 2003. 314 с.
2. Галузинський В.М. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. К.: YNEA, 1995 168 с.

3. Кудіна В.В. Психологія вищої школи : курс лекцій К. : КСУ, 2004. 176 с.
4. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський 2020. 291 с..
5. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
6. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
7. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи : курс лекцій 2-е вид., доп. й перероб. Кременчук, 2006. 272 с.
8. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.В.Маляр, В.І. Староста, М.І.Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019.84 с.
9. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів К. : Вища школа, 2004. 336 с.
10. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. / Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. Вінниця : Вінницький соціально-економічний ін-т унту Україна, 2006. 402 с.

Тема 4. Педагогічна культура викладача закладу вищої освіти

Питання для обговорення

1. Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу. Мета, завдання і специфічні риси професійної діяльності. Основні напрями діяльності викладача вищої школи.
2. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.
3. Психологічна характеристика науково-педагогічної діяльності та особистості викладача вищої школи, аналіз його компетентності та майстерності; характеристика педагогічних здібностей, особливостей діяльності викладача при різних стилях взаємодії; типологія викладачів; педагогічна етика, вимоги студентів до викладача.
4. Шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професійності викладача вищої школи.
5. Стресогенність професійної діяльності викладача вищої школи. Професійні кризи та деформації професійного розвитку викладача вищої школи. Синдром «професійного вигорання» фахівця. Профілактика професійного вигорання педагогів.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Охарактеризуйте основні напрями діяльності викладача закладу вищої освіти. Обґрунтуйте, у чому, на Ваш погляд, виявляється його професійність. Наведіть приклади.
2. Обґрунтуйте необхідність інноваційної спрямованості педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти.
3. Охарактеризуйте основні складові педагогічної культури викладача

закладу вищої освіти. Яке місце в структурі педагогічної культури посідає культура педагогічного спілкування? Відповідь аргументуйте конкретними прикладами з педагогічної практики.

4. Поясніть, чи є взаємозв'язок між темпераментом, характером викладача та ефективністю його науково-педагогічної діяльності. Відповідь аргументуйте конкретними прикладами з педагогічної практики.

5. Які чинники впливають на формування особистого іміджу педагога? Осмисліть з позицій сучасності українські прислів'я, присвячені правилам культури комунікації та педагогічного іміджу. Доберіть з них ті, які слід використати в практичній педагогічній діяльності: 1). Пташка красна своїм пір'ям, а людина своїм знанням. 2). Птицю пізнають по пір'ю, а людину по мові. 3). Лагідні слова роблять приятелів, а гострі – ворогів завзятих. 4). М'які слова і камінь крушать. 5). Шабля ранило тіло, а слово – душу. 6). Слово може врятувати людину, слово може і вбити. 7). Більше діла – менше слів. 8). Де слова з ділом розходяться, там непорядки водяться. 9). Будь господарем своєму слову. 10). Не кидай слів на вітер. 11). Менше говори – більше почувеш. 12). Вмієш казати, вміє і мовчати. 13). Чоловік має два вуха, щоб багато слухав, а один язик, щоб менше говорив. 14). Треба знати, що де сказати. 15). Добре ім'я – найкраще багатство. 16). Шануй учителя, як родителя. 17). Красна мова знаходить добрі слова. 18). Дай тобі, Боже, щоб ти тихенько гомонів, а громада тебе слухала. 19). Добре тому жити, хто вміє говорити. 20). Мовчанка гнів гасить.

6. Охарактеризуйте групи педагогічних здібностей: науково-пізнавальні, дидактичні, соціальні, організаторські, комунікативні, перцептивні, сугестивні, дослідницькі, соціальні, експресивні, креативність (творчість), рефлексія, емоційна стійкість.

7. Обґрунтуйте, чому вважають, що педагогічна діяльність пов'язана з ризиком професійного стресу? Дайте психофізіологічну оцінку поведінки людини в стресовому стані. Які Ви знаєте шляхи запобігання професійного стресу та професійного «вигорання»?

Література:

1. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : Редакційновидавничий відділ ДДПУ, 2014. 304 с.
2. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2017. 36 с.
3. Кудіна В.В. Психологія вищої школи : курс лекцій / В.В. Кудіна., В.І.Юрченко К. : КСУ, 2004. 176 с.
4. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2020. 291 с..
5. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.

6. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
7. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи : курс лекцій 2-е вид., доп. й перероб. Кременчук, 2006. 272 с.
8. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.В.Маляр, В.І. Староста, М.І.Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019.84 с.
9. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів К. : Вища школа, 2004. 336 с.
- 10.Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. / Д.В.Чернілевський, М.І. Томчук. Вінниця: Вінницький соціально-економічний ін-т унту Україна, 2006. 402 с.

Тема 5. Процес навчання у вищій школі

Питання для обговорення

1. Поняття процесу навчання. Структурні компоненти процесу навчання. Двосторонній характер процесу навчання. Принципи навчання.
2. Поняття змісту освіти, його складові.
3. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти.
4. Компетентнісний підхід як основа створення та реалізації освітніх програм нового покоління. Основні напрями оновлення змісту освіти у вищій школі.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Обґрунтуйте положення про те, що процес навчання є триєдиним. Розкрийте взаємозв'язок основних функцій навчання.
2. Доведіть, що процес навчання є системою.
3. Обґрунтуйте, які способи доцільно використовувати для стимулювання студентів до активної навчальної діяльності.
4. Проаналізуйте структуру і зміст навчального плану з Вашої спеціальності. Обґрунтуйте його доцільність.
5. Назвіть основні вимоги до складання навчальної програми. Доведіть її необхідність у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти.
6. Назвіть основні функції підручників і навчальних посібників. Сформулюйте основні психолого-педагогічні вимоги до їх змісту і оформлення.
7. Проаналізуйте навчальний підручник чи навчальний посібник зі свого фаху. Оцініть його зміст і структуру з позицій урахування дидактичних вимог.
8. Обґрунтуйте, які напрями діяльності нашого закладу вищої освіти, на Вашу думку, потребують покращення?
9. Які вибіркові навчальні дисципліни Вам до вподоби на Вашому факультеті, кафедрі?
10. Підготуйте есе на тему: «Принцип індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: теоретичні засади успішної реалізації».

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : Історія. Теорія К. : Либідь, 1998. 558с.
2. Козубовська І.В., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: методичні рекомендації для аспірантів і магістрів .Ужгород, 2021
3. Козубовська І.В., Розлуцька Г.М. Психологія і педагогіка вищої школи: управлінські аспекти (навчально-методичний посібник). Ужгород: УжНУ, 2018. 56 с.
4. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2020. 291 с..
5. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. К. : НПУ, 2003. 267 с.
6. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи : курс лекцій. 2-е вид., доп. й перероб. Кременчук, 2006. 272 с.
7. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. К. : Філ-студія, 2006. 320 с.
8. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І.Слєпкань К. : Вища школа, 2005. 240 с.
9. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студентів / К. : “Академвидав”, 2006. 352 с.
- 10.Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / за ред. Панькова А.І. Одеса, 2002. 424 с.

Тема 6. Форми організації та методи навчання у закладах вищої освіти Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі

Питання для обговорення

1. Методи та засоби навчання у вищій школі.
2. Форми навчання та форми організації навчання у вищій школі.
3. Лекція у вищій школі як провідна форма організації навчання і як основний вид навчальних занять. Вимоги до лекції. Основні функції сучасної вузівської лекції. Види лекцій. Особливості підготовки до проведення лекційних занять.
4. Місце практичних та семінарських занять в організації процесу навчання. Особливості підготовки до проведення семінарських та практичних занять. Використання раціональних шляхів управління пізнавальною діяльністю студентів у процесі проведення заняття.
5. Самостійна робота студентів. Умови ефективності організації самостійної роботи.
6. Науково-дослідна робота студентів. Курсові, дипломні, магістерські роботи. Консультації.
7. Практична підготовка студентів.

8. Поняття «педагогічної технології». Технологічний підхід у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Розкрийте сутність і класифікацію методів навчання.
2. Розкрийте сутність і класифікацію форм навчання та форм організації навчання.
3. Охарактеризуйте історико-педагогічні аспекти розвитку та становлення лекції, семінарських і лабораторно-практичних занять.
4. Обґрунтуйте необхідність приділити особливу увагу підготовці викладача до проведення аудиторного заняття.
5. Охарактеризуйте лекцію у вищій школі як основну форму навчання. Висвітліть основні вимоги до лекції. Поясніть, у чому полягають переваги і недоліки лекції у вищій школі. Обґрунтуйте, які види лекцій Вам найбільше імпонують у закладах вищої освіти.
6. Доберіть та опрацюйте публікації (7-8 назв), у яких висвітлюється проблема академічної лекції.
7. Якими засобами можна досягти успіху при проведенні лекції? Наведіть приклади з педагогічної практики. Чи потрібна педагогічна імпровізація при лекційному викладанні? Сформулюйте аргументи “за” і “проти”. Складіть власну програму вдосконалення лекторської майстерності.
8. Визначте місце семінарських і лабораторно-практичних занять у професійній підготовці майбутніх педагогів. Охарактеризуйте основні види семінарів. Висвітліть методику підготовки і проведення різних видів семінарських занять.
9. Охарактеризуйте зміст і методику підготовки і проведення консультацій та індивідуальних занять.
10. Охарактеризуйте самостійну роботу студента, її основні види та визначте умови організації самостійної роботи. Обґрунтуйте, яку роль відіграє самостійна робота у вивченні навчальної дисципліни (за вибором).
11. Визначте основні вимоги до наукової доповіді, есе, реферату як результатів самостійної роботи студентів.
12. Розробіть систему індивідуальних завдань для самостійного опрацювання студентами однієї з тем фахової дисципліни. Обговоріть її зміст із викладачем.
13. Підготуйте план-конспект лекційного/семінарського заняття за фаховим спрямуванням з використанням інтерактивної технології навчання. Фрагменти методичної розробки апробуйте на заняттях та в процесі педагогічної практики. Зробіть самоаналіз проведеного заняття.
14. Розкрийте особливості модульного контролю при модульно-рейтинговій системі навчання.
15. Охарактеризуйте особливості застосування тестової методики перевірки знань студентів.
16. Охарактеризуйте методику підготовки і проведення семестрових іспитів та заліків, з'ясуйте критерії якості проведення іспитів і заліків.
17. Висвітліть особливості педагогічного керівництва науково-дослідною

роботою студентів (курсowymi, бакалаврськими, магістерськими роботами).

18. Опишіть принципи організації дистанційного навчання та визначте основні педагогічні вимоги до дистанційного навчання.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : Історія. Теорія К. : Либідь, 1998. 558с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти : курс лекцій. Модульне навчання К.: Либідь, 1993. 218 с.
3. Алексюк А.М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання / А.М. Алексюк, А.А. Аюрзанайн, П.Г. Підкасистий, В.А. Козаков. К.: ІСДО, 1993. 335 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Знання, 2005. 486 с.
5. Козубовська І.В., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: методичні рекомендації для аспірантів і магістрів. Ужгород, 2021
6. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2020. 291 с..
7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / Пометун О., Пироженко Л. К., 2002.135 с
8. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів / Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
9. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів К. : Вища школа, 2004. 336 с.
10. Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка»: навч.-метод. посібник / М.І.Кухта, Л.В.Маляр, В.І. Староста; за ред. В.І. Старости. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2012.132 с.

Тема 7. Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у закладах вищої освіти.

Питання для обговорення

1. Філософські аспекти демократизації українського виховання. Системний підхід до організації виховання у закладах вищої освіти.
2. Виховна робота зі студентською молоддю як важлива складова діяльності викладача вищої школи. Мета і завдання виховання у вищому закладі освіти.
3. Основні напрями, методи, форми та засоби виховання студентської молоді.
4. Особливості виховання студентів у процесі навчання і в позанавчальний час.

5. Студентський колектив в системі виховання студентської молоді. Реалізація виховної роботи у групі через інститут кураторів. Основні функції та напрями роботи куратора академічної групи.

6. Студентське самоврядування.

7. Самовиховання – якісно новий рівень у розвитку особистості студента – майбутнього педагога.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Назвіть основні умови позитивного соціалізуючого впливу студентського колективу на формування особистості молодого людини.

2. У чому полягають соціально-психологічні особливості сучасного студентства?

3. Охарактеризуйте типологічні психологічні особливості юнацького віку.

4. На конкретних прикладах продемонструйте необхідність урахування в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти індивідуальних особливостей студента.

5. Які психологічні якості студента слід ураховувати при організації навчально-пізнавальної діяльності? Чому? Як можуть впливати акцентуації характеру студента на систему його особистісних взаємин у колективі студентської групи? Наведіть конкретні приклади з педагогічної практики.

6. Охарактеризуйте основні умови успішності розвитку студентської групи.

7. Яка роль куратора студентської групи в її становленні, розвитку і функціонуванні? Сформулюйте та обговоріть з однокурсниками 10-15 правил виховної роботи куратора студентської групи з огляду на стадії її розвитку як колективу. Вивчіть і узагальніть досвід куратора академічної групи.

8. Визначте ознаки студентської групи як колективу. Які чинники забезпечують чи гальмують цей процес?

9. Під час проходження педагогічної практики дослідіть соціометричний статус студентів у колективі.

10. Яке місце у життєдіяльності студентського колективу посідає лідер?

11. Запропонуйте способи врахування гендерних особливостей студентів у навчальному процесі.

12. Охарактеризуйте особливості змісту і методів формування професійної мотивації студентів на перших та випускних курсах вищого освітнього закладу.

13. Проаналізуйте та схарактеризуйте основні складові процесу самовиховання. Обґрунтуйте, яке значення має процес самовиховання у підготовці майбутнього фахівця?

14. Проаналізуйте можливості студентського самоврядування у реалізації основних напрямів виховання студентської молоді.

15. Сформулюйте мету національного виховання і охарактеризуйте шляхи її реалізації у вищому навчальному закладі.

16. Обґрунтуйте, чому екологічне виховання є актуальним в умовах сучасного суспільства.

Література:

1. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : Редакційновидавничий відділ ДДПУ, 2014. 304 с.
2. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 36 с.
3. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2020. 291 с..
4. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
5. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
6. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. К.: Філ-студія, 2006. 320 с.
7. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: практикум: Навч. посіб. К.: Каравела, 2008. 336 с.
8. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова, І.О.Бартенєва, І.М. Богданова. 3-є вид., переробл., доповн. К.: Знання, 2007. 495 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.В.Кудіна, М.І.Соловей, Є.С.Спіцин. – 2-ге вид., доповн. і переробл.. К.: Ленвіт, 2007. 194 с.
10. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. Закладів. К. : Вища школа, 2004. 336 с.

Тема 8. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.

Питання для обговорення

1. Спілкування – основа педагогічної діяльності. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування.
2. Стили педагогічного спілкування. Особистісні характеристики викладача та їх вплив на індивідуальний стиль діяльності.
3. Розвиток комунікативних здібностей студентів.
4. Діалог як основна форма педагогічного спілкування викладача зі студентами. Комунікація у процесі навчання. Мистецтво педагогічного спілкування.
5. Конфлікти у студентській групі та шляхи їх вирішення.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Проаналізуйте професійні та особистісні якості викладача закладу вищої освіти. Обґрунтуйте відображення особистісних якостей та рис характеру педагога на особливостях педагогічного спілкування.
2. Розкрийте суть методів самодіагностики комунікативної культури.

Проаналізуйте власні комунікативні здібності.

3. Сформулюйте основні правила педагогічного спілкування.

4. Визначте основні шляхи вдосконалення культури спілкування.

5. Пригадайте з власного досвіду можливі конфлікти у спілкуванні з викладачем. Якщо конфлікти були, то зробіть психолого-педагогічний аналіз їх причин.

6. Проаналізуйте з точки зору конфліктології українські прислів'я: а) Не підливай масла у вогонь; б) Нехай краще поганий мир, ніж гарна війна; в) Згода будує, а незгода руйнує; г) З ким жити, того не гнівити.

7. Підготуйте реферат на тему (за власним вибором студента): «Комунікативна компетентність сучасного педагога», «Фасилітація та інгібіція в педагогічному спілкуванні. Формування фасилітативних умінь сучасного педагога», «Культура педагогічного спілкування викладача вищої школи», «Риторична культура вчителя і викладача вищої школи», «Конфлікти в педагогічному спілкуванні: види, причини виникнення, стратегії вирішення», «Рівні спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Перцептивні педагогічні уміння і навички», «Психологічні бар'єри в педагогічному професійному спілкуванні», «Форми і засоби атракції (підвищення ефективності) в педагогічному спілкуванні», «Спілкування як елемент педагогічної майстерності», «Функції педагогічного спілкування», «Механізми педагогічної взаємодії: ідентифікація, стереотипізація, рефлексія, емпатія. Їх проекція на педагогічне спілкування», «Культура педагогічного спілкування сучасного педагога», «Емоційний інтелект педагога та його роль у педагогічному спілкуванні», «Вербальні і невербальні засоби педагогічного спілкування», «Рефлексія як умова удосконалення комунікативної культури», «Механізми підвищення стресостійкості в педагогічному спілкуванні», «Умови успішного педагогічного спілкування», «Емоційне вигорання викладача закладу вищої освіти: суть, причини, шляхи усунення, превентивні заходи».

Література:

1. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача. К., 2007.
2. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. Вид. 2-ге, без змін. Київ: КНЕУ, 2006. 384 с.
3. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації: Навч. пос. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. 242 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика : монографія. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2005. 304 с.
5. Волкова Н. П. Сутність, види, функції педагогічної комунікації / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр./ ред. Т.І. Сущенко та ін. Київ–Запоріжжя, 2002. Вип.23. С.30–33.
6. Дербеньова А.Г., Кунцевська А.Г. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів. Харків: видавнича група «Основа», 2009. 191 с.
7. Долинська Л. В., Уварова Ю. В. Формування стильових особливостей педагогічного спілкування у майбутніх учителів. К., 2005.

8. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. Харків: «ОВС», 2002. 118 с.
9. Зубенко Л. Г, Немцов В. Д. Культура ділового спілкування. К., 2000.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Зб. наук, праць: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ, 2003. Вип. 8. Ч. 2.
11. Уварова Ю. В. Особистісні детермінанти формування стилю педагогічного спілкування у майбутніх учителів: Автореф. дис. канд. психол. наук. К., 2005.

Тематика есе, наукових доповідей, рефератів, творчих проєктів

1. Етапи професійного становлення та розвитку педагога закладу вищої освіти.
2. Професійні комунікативні якості викладача закладу вищої освіти.
3. Дослідження компонентів професійної компетентності викладача закладу вищої освіти.
4. Порівняльний аналіз структури професійної діяльності вчителя середньої школи та викладача закладу вищої освіти.
5. Дослідження перспектив розвитку професійної діяльності викладача закладу вищої освіти.
6. Дослідження індивідуального стилю професійної діяльності викладача закладу вищої освіти.
7. Педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти та шляхи її формування.
8. Педагогічні умови професійної адаптації викладача закладу вищої освіти.
9. Основні напрями профілактики професійних деформацій викладача закладу вищої освіти.
10. Дослідження синдрому «професійного вигорання» викладача закладу вищої освіти.
11. Становлення вищої школи в Україні.
12. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти інших країн (на вибір студента).
13. Реалізація виховної та розвиваючої функцій у процесі навчання студентів.
14. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на лекційних заняттях.
15. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на семінарських заняттях.
16. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на практичних заняттях.
17. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на лабораторних заняттях.

18. Розвиток творчого потенціалу особистості студента в процесі навчальної діяльності.
19. Роль темпераменту в пізнавальній діяльності студентів. Інноваційні форми організації вищої освіти.
20. Характеристика емоційно-вольових властивостей особистості.
21. Роль лідера в формуванні сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі.
22. Психологічні умови індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу у вищій школі.
23. Психологічна характеристика творчої особистості видатних діячів науки, техніки, культури (за власним вибором).
24. Порівняльний аналіз форм організації навчання у вищих навчальних закладах України та інших країнах.
25. Способи оптимізації кредитно-модульної системи навчання в Україні.
26. Проблеми діагностики навчальних досягнень студентів.
27. Оптимізація системи тестування у вищій школі України.
28. Тестування як метод діагностики.
29. Основні види тестів та їх складання.
30. Педагогічні технології в сучасній вищій школі.
31. Дослідження нетрадиційних форм організації, методів навчання у вищій школі.
32. Інноваційні форми та методи навчання у вищій школі країн Західної Європи та США.
33. Сучасні технології навчання: досвід використання.
34. Дистанційне навчання як новітній вектор трансформації вищої освіти в Україні.
35. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі сучасної вищої школи.
36. Дослідження мотивації навчання студентів.
37. Дидактичний аналіз труднощів першокурсників у навчальній діяльності.
38. Шляхи оптимізації самостійної роботи студентів.
39. Увага, її природа та роль у навчальній діяльності.
40. Найважливіші теорії пам'яті в психологічній науці.
41. Взаємодія розвитку пам'яті, мислення та уяви. 60. Роль уяви в навчальній і творчій діяльності.
42. Порівняльний аналіз змісту фахової освіти студента в Україні та інших країнах
43. Шляхи розвитку науково-дослідницької роботи студентів.
44. Дослідження рівня вихованості студентів закладу вищої освіти..
45. Дослідження ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді.
46. Самооцінка студента як фактор соціальної адаптації особистості.
47. Шляхи підвищення ефективності виховного процесу в сучасній вищій школі.
48. Історія становлення інституту кураторства у вищій школі України.

49. Розвиток інтелектуальної культури студента.
50. Система позааудиторної виховної роботи сучасної вищої школи.
51. Порівняльний аналіз організації студентського самоврядування у сучасній вищій школі в Україні та за кордоном.
52. Шляхи оптимізації управління навчально-виховним процесом у ВНЗ.
53. Порівняльний аналіз тенденцій розвитку систем вищої освіти України та інших країн (за вибором студента).
54. Критерії оцінки ефективності роботи сучасного закладу вищої освіти.
55. Механізми формування позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти.
56. Загальна і педагогічна культура в структурі педагогічного іміджу.
57. Позааудиторна виховна робота зі студентами вищого навчального закладу.
58. Роль морального та естетичного виховання в процесі формування гармонійно розвиненої особистості.
59. Екологічне виховання як соціально-педагогічна проблема. Методи і форми екологічного виховання.
60. Університет очима студента: сучасне й майбутнє (бачення перспектив розвитку УжНУ). Навчаємо й виховуємо в умовах сучасного університету. Викладач вищої школи, на якого чекає сучасна система вищої освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. 304 с.
2. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 36 с.
3. Козубовська І.В., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: методичні рекомендації для аспірантів і магістрів .Ужгород, 2021
4. . Козубовська І.В., Розлуцька Г.М. Психологія і педагогіка вищої школи: управлінські аспекти (навчально-методичний посібник). Ужгород: УжНУ, 2018. 56 с.
5. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2020. 291 с..
6. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
7. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
8. Маляр Л.В. Педагогіка і психологія профільної та вищої школи: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород:ДВНЗ «УжНУ», 2021.23 с.
9. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів/ Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
- 10.Педагогіка вищої освіти України: Історія. К.: Либідь, 1998. 558 с.
- 11.Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук, О.В.Глузман, Н.В.Гузій, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська, М.Б.Євтух, С.А.Калашнікова, О.А.Комар; Ін-т вищ. освіти АПН України. К.: Пед. думка, 2009. 256 с.
- 12.Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / І.О.Бартенєва, І.М.Богданова, І.М.Бужина, Н.І.Дідусь, М.С.Дмитрієва; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. О., 2002. 344 с.
- 13.Педагогіка вищої школи: Курс лекцій К.: КПІ, 2007.
- 14.Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. / Гура О.І. К.: Центр навч. літ., 2005. 224 с
- 15.Педагогіка вищої школи: Модул. лекц.-практ. курс / О.М.Ельбрехт; Європ. ун-т. К., 2005. 80 с.
- 16.Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова, І.О.Бартенєва, І.М. Богданова. 3-є вид., переробл., доповн. К.: Знання, 2007. 495 с.

17. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.В.Кудіна, М.І.Соловей, Є.С.Спіцин. – 2-ге вид., доповн. і переробл.. К.: Ленвіт, 2007. 194 с.
18. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. К.: Знання, 2005. 486 с.
19. Педагогіка вищої школи: Навч.-метод. посіб. / Г.П.Васянович; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Каф. педагогіки. Л.с"Ліга-прес", 2000. 100 с.
20. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посіб. / О.Г.Мороз, О.С.Падалка, В.І.Юрченко; Ред.: О.Г.Мороз; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, Ін-т вищ. освіти АПН України. К., 2003. 267 с.
21. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій для магістрів / М.І.Приходько; Запоріж. держ. ун-т. Запоріжжя, 2001. 97 с.
22. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / М.М.Фіцула. К.: Академвидав, 2010. 456 с.
23. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 100 с.
24. Основи педагогіки вищої школи України: Навч. посіб. / В.М.Вакуленко. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В.Даля, 2001. 243 с.
25. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури / С.С.Вітвіцька; Наук.-метод. центр вищ. освіти, Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. Житомир, 2003. 228 с.
26. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: Навч. посіб. для викл. та асп. вузів./ Галузинський В.М., Євтух М.Б. К.: ШТЕЛ, 1995. 168 с.
27. Основи педагогіки вищої школи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.О.Салов; Нац. гірн. ун-т. Д., 2003. 183 с.
28. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.В.Маляр, В.І. Староста, М.І.Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 84 с.
29. Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка»: навч.-метод. посібник / М.І.Кухта, Л.В.Маляр, В.І. Староста; за ред. В.І. Старости. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. 132 с.
30. Український педагогічний словник/ Гончаренко С.У. К.: Либідь, 1997. 376 с.

Допоміжна

1. Вища освіта в Україні і Болонський процес: / С.М. Гончаров, В.С.Мошинський; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. Рівне, 2005. 141 с.
2. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи / Н.Б.Булгакова; Нац. авіац. ун-т, Спільн. європ. проект «Навчання укр. інженерів комп'ютер. пром. Проектуванню». Київ : НАУ-друк, 2009. 84 с.

3. Вища освіта і Болонський процес / М.Ф.Дмитриченко, Б.І.Хорошун, О.М.Язвінська, В.Д.Данчук; Нац. трансп. ун-т. Київ : Знання України, 2006. 440 с.
4. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
5. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень / А.М.Єріна, В.Б.Захожай, Д.Л.Єрін. К.: Центр навч. літ., 2004
6. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень: Навч. посіб. для вищих пед. навч. закладів. Чернігів: Чернігів, держ. центр наук.-техн. і економ, інформації, 2003. 260 с.
7. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень. Київ : Кондор, 2006.
8. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів / М.І.Соловей, Є.С.Спіцин, К.К.Потапенко, З.М.Шалік. Київ :Ленвіт, 2004. 143 с.
9. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. К. : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
10. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. /Л. В. Барановська. К.: НАУ, 2015. 240 с.
11. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. К.: Філ-студія, 2006. 320 с.
12. Сисоєва С. С. Психологія та педагогіка: Підручник для традиційної та дистанційної форм навчання / С. С. Сисоєва, Т. Б. Поясок К.: Міленіум, 2005. 420 с.
13. Староста В.І. Методологічні аспекти психолого-педагогічного дослідження: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. 68 с.
14. Староста В.І., Керестень І.С. Методика застосування навчальних завдань та комп'ютерної техніки вчителем: Навчальний посібник / За ред. В.І.Старости. Ужгород: ПоліПрінт, 2008. 136 с.
15. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М.Стеченко, О.С.Чмир . Київ : Знання, 2005.
16. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності. : навчальний посібник / Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун Л.М. К. :ДАККіМ, 2010. 244 с.
17. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.

18.Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи: навчально-метод.посібник. Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / За ред. Панькова А.І. Одеса, 2002. 424 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
2. .Е-навчання в УжНУ: наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>), е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>), сайт е-навчання (<https://elearn.uzhnu.edu.ua/>) тощо).
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
4. Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.
5. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11070>
6. Положення про дипломну роботу (дипломний проект). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106>.
7. Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчального закладу «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>
8. Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5952>
9. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти ДВНЗ «УжНУ». URL:<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/19667>
- 10.Про вищу освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38. Редакція від 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>. 58
- 11.Про затвердження національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1341 (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 509 від 12.06.2019; № 519 від 25.06.2020). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
- 12.Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>